

**Terminologia Anatomica Anatomik Yapıları Doğru Tanımlıyor Mu?
Ve
Biz Anatomik Terimlere Gereken İtinayı Gösteriyor Muyuz?**

Tıp eğitiminde son derece önemli bir yere sahip olan Anatomik terimlerin bazılarının Terminologia Anatomica'da doğru olarak tanımlanıp tanımlanmadığının sorgulanmasının gerekli ve yararlı olduğu düşüncesindeyim.

Terminologia Anatomica dikkatli olarak incelendiğinde, bazı Anatomik yapıların adlandırılmasında kusurlar olduğu göze çarpmaktadır.

Birkaç örnek vermek gerekirse;

- **Arcus plantaris profundus**; ayak tabanında bir tane arteryel kemer olmasına (yada eldekinden farklı olarak yüzeysel kemer olmamasına) rağmen bu adlandırılma -sadece derinde lokalize olması nedeniyle- düşünceme göre hatalıdır. Doğrusu "arcus plantaris" yada "arcus arteriosus plantaris" olmalıdır.
- **Trigonum nodi sinuatrialis (Koch üçgeni)**; A-V düğümü için cerrahi bir işaret olan bu üçgen alanda nodus atrioventricularis lokalize olmasına rağmen niçin sinuatrialis olarak tanımlanmıştır. Doğru tanımlamanın trigonum nodi atrioventricularis olması gerekmez miydi?
- **M. flexor digiti minimi brevis**; m. flexor digiti minimi longus olmadığına göre, "brevis" teriminin tanımlamadaki rolü nedir?

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu nedenle ve bazı başka nedenlerden dolayı Terminologia Anatomica'nın sorgulanmaya ihtiyacı vardır gibi görünmektedir.

Başta Anatomistler olmak üzere diğer Tıp dalları ve Biyolojik bilimlerdeki öğretim görevlileri için Tıp Terminolojisinin en büyük bölümünü oluşturan Anatomik terimlerin doğru yazılış ve söylenişi eğitim-öğretimdeki olumlu etkisi nedeniyle oldukça önemlidir. Ancak, önemine rağmen, ülkemiz Tıp eğitiminde Anatomik terimlerin yazılış ve söylenişindeki kural hataları ve bozulma gittikçe artmaktadır. Sözel ve görsel olarak sıkça karşılaşılan kural hatalarının ısrarla devam etmesinde ve yerleşmesinde, biz Anatomistler ve Klinisyenlerin büyük rolünün olduğu açıktır.

Bazı örnekler vermek gerekirse;

- Latince'de "J" harfinin kural olarak "Y" sesi ile okunmasına rağmen, "J" ile yazılı sözcüklerin "J" sesi ile okunması sık olarak rastlanmaktadır. Jejunum'un doğru söylenişi yeyunum, foramen jugulare'nin foramen yugulare, major'un mayor, olmasına rağmen, bu sözcüklerin jejunum, foramen jugulare ve majör olarak söylenmesi kural hatasıdır.
- Latince'deki "G" harfinin okunuşu kural olarak Türkçe'deki gibi "G" sesi ile okunmasına rağmen, Batı dillerinin etkisi altında kural hatası yapılarak "J" olarak okunmakta ve yazılmaktadır. Örnek olarak; vagina - vajina, gingiva - jinjiva, genus - jenus, gigantosellularis - jigantosellularis olarak söylenmektedir.
- Latince'de "I" harfinin okunuşu kural olarak sessiz harflerin önünde yer aldığında Türkçe'deki gibi "i" sesi ile okunmasına rağmen, kural hatası yapılarak infeksiyon - enfeksiyon, infarktüs - enfarktüs olarak yazılıp söylenebilmektedir.
- Tüm Avrupa dillerinde olduğu gibi Latince'de de büyük harf "I" ve "J" nin noktası koyulmaz. Ancak kural hatası yapılarak yazımda bu harfler büyük harf olarak yazıldığında nokta ile kullanılmaktadır. Örnek olarak; İnfeksiyon, İleum, İlium, İnfarktüs,..

- Latince'deki sesli (a,e,o,u) harfler, Türkçe'deki gibi yazıldığı şekilde okunur. Ancak kural hatası yapılarak özellikle "o" harfi "ö" olarak okunmakta ve yazılmaktadır. Örnek olarak; majör, minör gibi... Oysa Latince'de ö,ü,ğ ve ş harfleri yoktur.

Gittikçe ağırlaşmakta ve daha da kötüsü yerleşmekte olan bu durumun düzeltilmesi amacıyla, süratle Anatomistler ve Klinisyenlerden oluşan bir Ulusal komisyonun kurulup Uluslararası Terminolojiye bağımlı kalarak hazırlayacakları "ULUSAL TIP TERMINOLOJİSİ" nin Ülkemizdeki tüm Tıp fakültelerinin Tıp Eğitimi AD'larına dağıtımının yapılmasının sağlanması ve başta Tıp Eğitimi Anabilim Dalı olmak üzere her Anabilim Dalı tarafından konunun titizlikle takip edilmesinin öğrenimin standartlaşması yönünden yararlı olacağı düşüncesindeyim.

- Ansa subclavia - Ansa cervicalis - Ansa pectoralis
- Bazal ganglion mu? Bazal çekirdek mi? Tabii ki bazal çekirdek (nuclei basales). Çünkü MSS içindeki nöron toplanmaları nucleus, PSS'deki nöron toplanmaları ganglion.
- Schlemm kanalının lokalizasyonu? İridokorneal birleşmede deniyor. Yarı iris'te, yarı kornea'da mı? Öyle ise adı niçin sinus venosus sclera?
- Kafa içi en uzun seyir gösteren kranyal sinir hangisi? Abdusens mi? yoksa troklear mı?
En uzun subaraknoidal seyir gösteren troklear, en uzun intradural seyir gösteren abduzens deniyor (Moore)
- Corona mortis; anastomoz tam taç şeklinde değil. İsimlendirme yapıyı karşılamıyor. Ansa mortis yapıyı daha doğru tarif eder gibi görünüyor.
- Sella turcica yerine sella sphenoidalis yada sella hypophysialis daha uygun değil mi?
- Cisterna ambiens, mezensefalonun yan taraflarındadır ve arkasındaki cisterna superior (cisterna quadrigeminalis) ile devamlıdır. Bazı kaynaklarda hepsi aynı kabul ediliyor yada mezensefalonun arkasındakine cisterna ambiens deniyor.
- Sinus rectus : sinus sagittalis inferior + V. magna cerebri (Galen veni), bunların birleşmesi ile oluşur deniyor. Bu tanımlama doğru değil. Bu yapılar, sinus rectus'a açılır demek daha doğru. Çünkü bu yapılar gelişimsel olarak ayrı ayrı oluşuyor.
- Beyin sapı, bazı kaynaklarda beyin sakı olarak ifade ediliyor. Anatomik terminolojide "Sac" diye bir terim yok. Kastedilen kese anlamına gelen "saccus" tur. Ancak yapısal olarak asla bir kese şeklinde değil, sap şeklindedir. Bu nedenle "Truncus encephali" doğru tanımlamadır.
- V. portae hepatis'i yapan venlere v. mesenterica inferior da dahil ediliyor. Bu oluşum doğru değildir. Portal veni, v. splenica ile v. mesenterica superior birleşerek oluşturur. V. splenica'ya açılan v. mesenterica inferior, bazı durumlarda

portal veni oluşturan venlerin birleřme yerine açılma gösterebilir ve o zaman u venin birleşmesi ile oluřuyormuř gibi görünebilir.

- Krusiyat ile krusiform; İngilizce kaynaklarda lig. cruciforme atlantis için cruciat ligament olarak ifade ediliyor.
- Preganglionik nöron tamam, ancak postganglionik nöron tamam mı? Gangliondan sonraki nöron; sanki ganglionun dışındaki bir nöronu ifade ediyormuş gibi. Bunun yerine intraganglionik nöron daha doğru değil mi? Yada; Merkezi (Santral) otonom (sempatik, parasempatik) nöron, Periferik otonom (sempatik, parasempatik) nöron demek daha doğru değil mi? Zaten OSS, hem merkezi hem de periferik sistem içinde fonksiyon gören bir sistem değilmidir? Benzer şekilde; Presinaptik nöron tamam, ancak postsinaptik nöron deyince sinapstan sonra bir nöron varmış gibi anlam çıkıyor. Bu nedenle sinaptik nöron olarak tanımlamak daha doğru gibi.

Prof. Dr. Hasan OZAN
Gülhane Askeri Tıp Akademisi
Anatomi Anabilim Dalı